

Ivan Mažuranić

Smrt Smail-age Čengića

Ivan Mažuranić (1814. – 1890.)

- najznačajniji pjesnik ilirizma rođen u Novom Vinodolskom
- pučku školu na njemačkom jeziku završio je u rodnom gradu, a gimnaziju na latinskom jeziku u Rijeci
- završio je studij prava i bavio se politikom (**prvi ban pučanin → 1873. – 1880.**)
- proveo je najznačajnije reforme u školstvu i sudstvu i utemeljitelj je moderne hrvatske države
- nakon ostavke povukao se iz aktivnoga političkog života

Književni rad Ivana Mažuranića

- 1830. - odlazi na školovanje u Rijeku i opršta se s rodnim krajem te piše pjesmu *Vinodolski dolče, da si zdravo* (prvi stihovi - kao 16-godišnjak)
- Prihvatio ilirske ideje i napisao pjesmu *Primorac Danici*
- 1844. nadopunio je izgubljena pjevanja Gundulićeva *Osmana*
- 1845. piše svoje najbolje djelo, epski spjev *Smrt Smail-age Čengića*
→ djelo objavljeno u časopisu *Iskra* 1846.
- 1848. izdaje poslanicu *Hrvati Mađarom*

Smrt Smail-age Čengića

- epski spjev od pet pjevanja nejednake duljine: *Agovanje, Noćnik, Četa, Harač, Kob*
- inspiracija za pisanje djela bio je suvremeni događaj: smrt turskoga silnika Smail-age Čengića, kojega su ubili Crnogorci u istočnoj Hercegovini 1840. godine
- Mažuranić se ne drži povijesne istine, već je jedan povijesno nevažan događaj pjesnički preradio i prikazao ga u preporodnome duhu: narod, koji se bori za svoju slobodu, kažnjava silnika, koji ga tlači

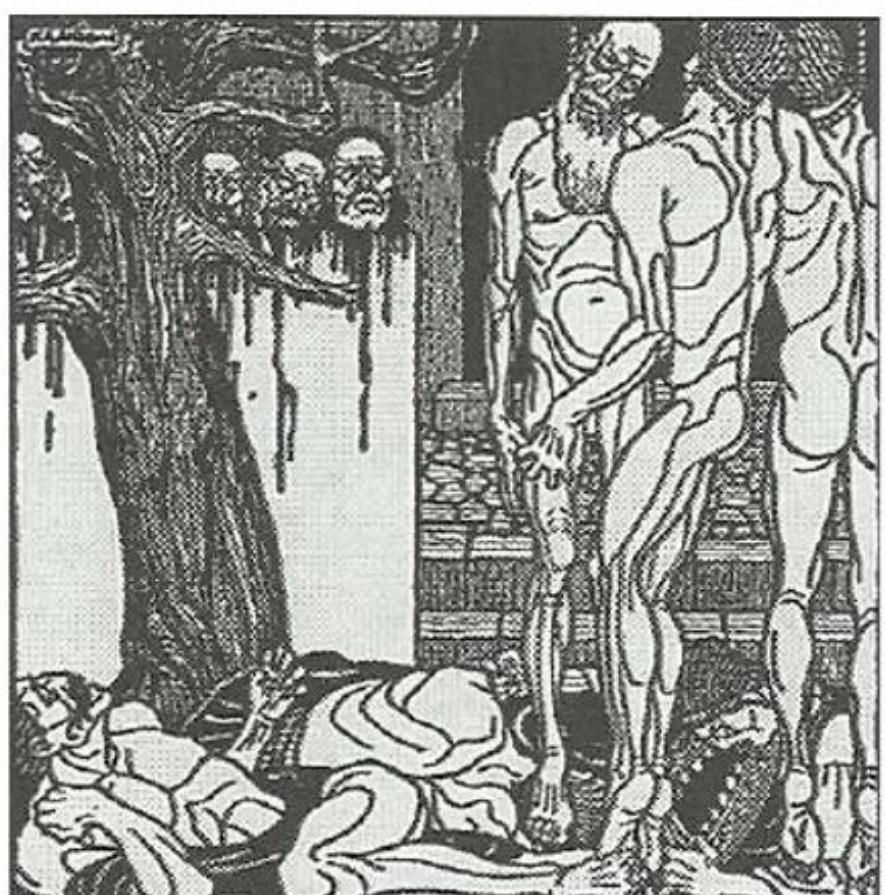
- pripremajući se za pisanje dopune Gundulićeva *Osmana*, Mažuranić je proučavao brojna epska djela, osobito dubrovačku književnost → nadopuna *Osmana* bila je priprema za pisanje spjeva *Smrt Smail-age Čengića*
- **protuturska tematika** (započeta još u razdoblju humanizma i renesanse) → uzdiže ju na općeljudsku razinu: sukob Dobra i Zla; umjetnička vizija propasti Zla
- **fabula** - kratka pet pjevanja
- **likovi** - oštro polarizirani
- **utjecaji** - europski (klasicizam, njemački romantizam) i hrvatski (dubrovačka književnost, narodna poezija) književni uzori
- **književna vrsta** - zbog kratkoće, priповijedanja isprepletenog refleksijama, lirskim i dramskim elementima, djelo je najbliže **spjevu**

Pročitajte ulomak iz *Agovanja* u svojim čitankama na str. 113 pa odgovorite na postavljena pitanja:

- Opišite na temelju ulomka Smail-agin izgled, ponašanje, osobine. Kojim se stilskim izražajnim sredstvima pritom Mažuranić služi?
- Kako na Smail-agu djeluje ponašanje mučenih Crnogoraca?
- Izdvojite aforizme u kojima priповjedač prikazuje mučeničku smrt Crnogoraca, ali i najavljuje njihovu osvetu.
- Mislite li da se aga boji osvete? Objasnите i potkrijepite odgovor navodima iz djela.
- Slažete li se s tvrdnjom da je aga *ocrtan kao demonski junak, kao olicenje absolutnog zla?* Objasnите i potkrijepite odgovor navodima iz djela.

Agovanje

- radnja započinje *in medias res*, tj. autor nas uvodi u središte zbivanja (zaziv slugu)
- mjesto radnje: Stolac (Hercegovina)
- aga želi poubijati zarobljene Crnogorce, a ubit će i starca Duraka koji mu je savjetovao da pusti Crnogorce jer će mu se kad-tad osvetiti
- aga je strašno okrutan i ne zna za milost
- dominira psihologija agina lika: iako je silan vojnik, osjeća strah jer Crnogorci šutke umiru

Lik Smail-age

- demonski lik, zao; silnik, zlotvor, krvnik koji ubija ljude kako bi se oslobodio osjećaja vlastite nemoći
- *dober je junak*, ali nije čovjek jer pokazuje silu na onima koji se ne mogu braniti
- Tašt je – želi ostati zapamćen kao junak, pa se njegov bijes povećava do krajnosti kad čuje sramotnu pjesmu po kojoj bi mogao ostati zapamćen
- **romantičarska tehnička** u prikazu lika: osjećaju su prenaglašeni, demonska priroda Smail-age

Boj se onoga tko je viko

Bez golema mrijet jada! → smrt Crnogoraca i najava osvete

Noćnik

- u drugom pjevanju Novica, sin starca Duraka, priključuje se Crnogorcima da bi osvetio oca
- Novica je noćnik jer se boji da bi ga Crnogorci mogli prepoznati i ubiti

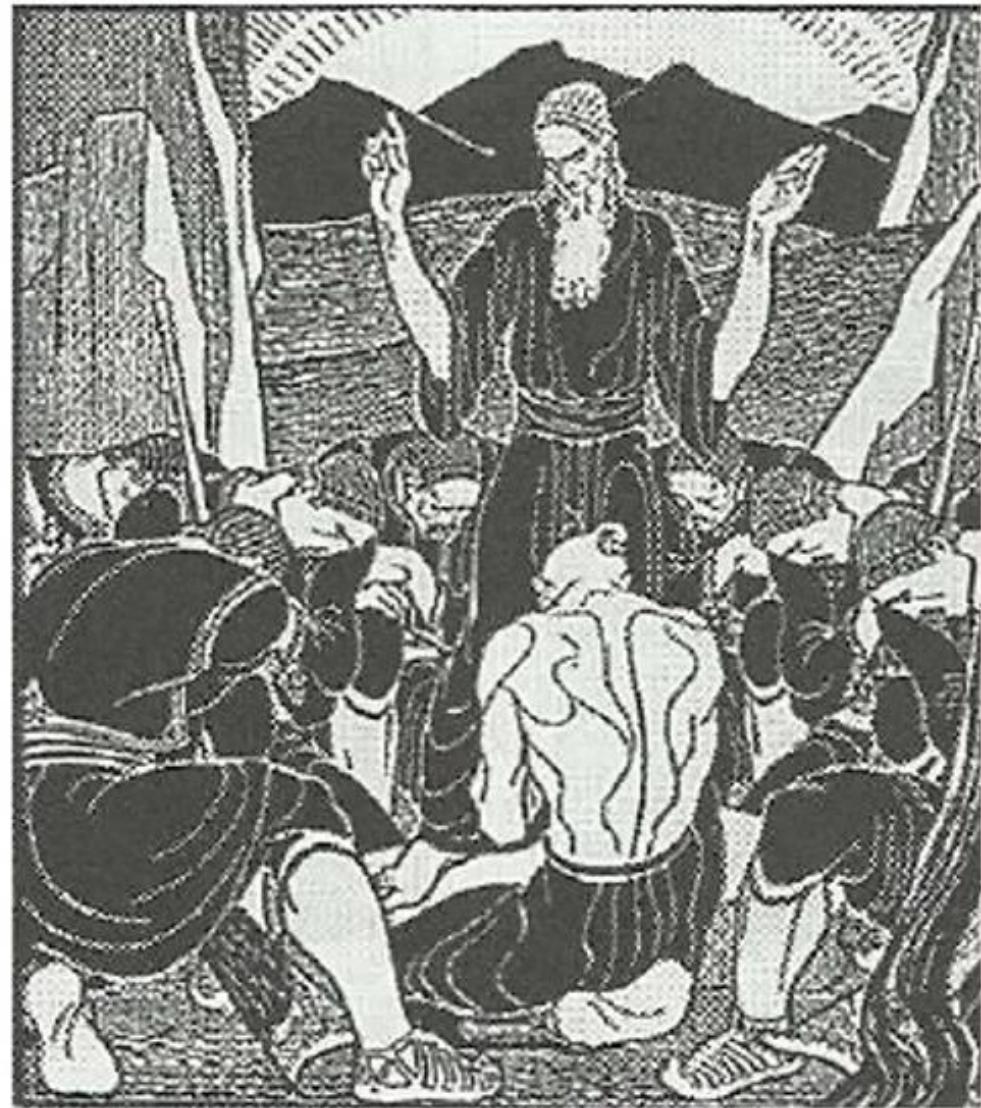

Pročitajte ulomak iz *Čete* u svojim čitankama na str. 117 pa odgovorite na postavljena pitanja:

- Izdvojite ključne misli iz svećenikova govora. Uočite u njima Mažuranićev odnos prema domovini, narodu, vjeri, načinu života. Smatrate li da je u njima izražena društvena kritika?
- Kako je prikazana priroda u ovom ulomku? Povežite prikaz prirode s romantičarskom poetikom.
- Koja se stilska izražajna sredstva rabe, koji su elementi narodne poezije?

Četa

- središnji dio spjeva
- kao osvetnička ruka četa kreće u osvetnički pohod na silnika
- nakon opisa čete i njezinih motiva, u spjev je umetnuta i epizoda sa svećenikom koji četu dočekuje u brdima i drži nadahnut govor o domoljublju
- Priroda - idealizirana: *sunce sa zapada, miris tamjana* (romantičarska poetika)
- stih: osmerac i deseterac (narodna poezija)
- stilske figure: anafora, epitet, inverzija, gradacija, retoričko pitanje

Četa

- osobine naroda
- ne prikazuje crnogorski narod, već bilo koji potlačeni narod koji se bori protiv silnika
- ljudi - skromni, religiozni, spremni umrijeti za domovinu; vodi ih zajednički cilj i Božja ruka
- **Polarizacija likova:**

Četa (raja)	kršćani	Zapad	žrtva	Dobro
Smail-aga (Turci)	islam	Istok	silnik	Zlo

Svećenikov govor

- središnje mjesto Mažuranićeva spjeva
- svjetonazorske, duhovne i idejne koncepcije cijelog djela
- domovina - mjesto gdje su živjeli predci
- sretan život moguć je jedino u slobodi, i to u prirodnom svijetu koji nije pokvaren civilizacijom, u narodu koji je spremam umrijeti za slobodu

Harač

- najduže pjevanje
- aga nije uspio skupiti porez te je sav svoj bijes još više iskalio na Crnogorcima
- na kraju toga pjevanja on stradava

Pročitajte ulomak iz *Kobi* u svojim čitankama na str. 115 pa odgovorite na postavljena pitanja:

1

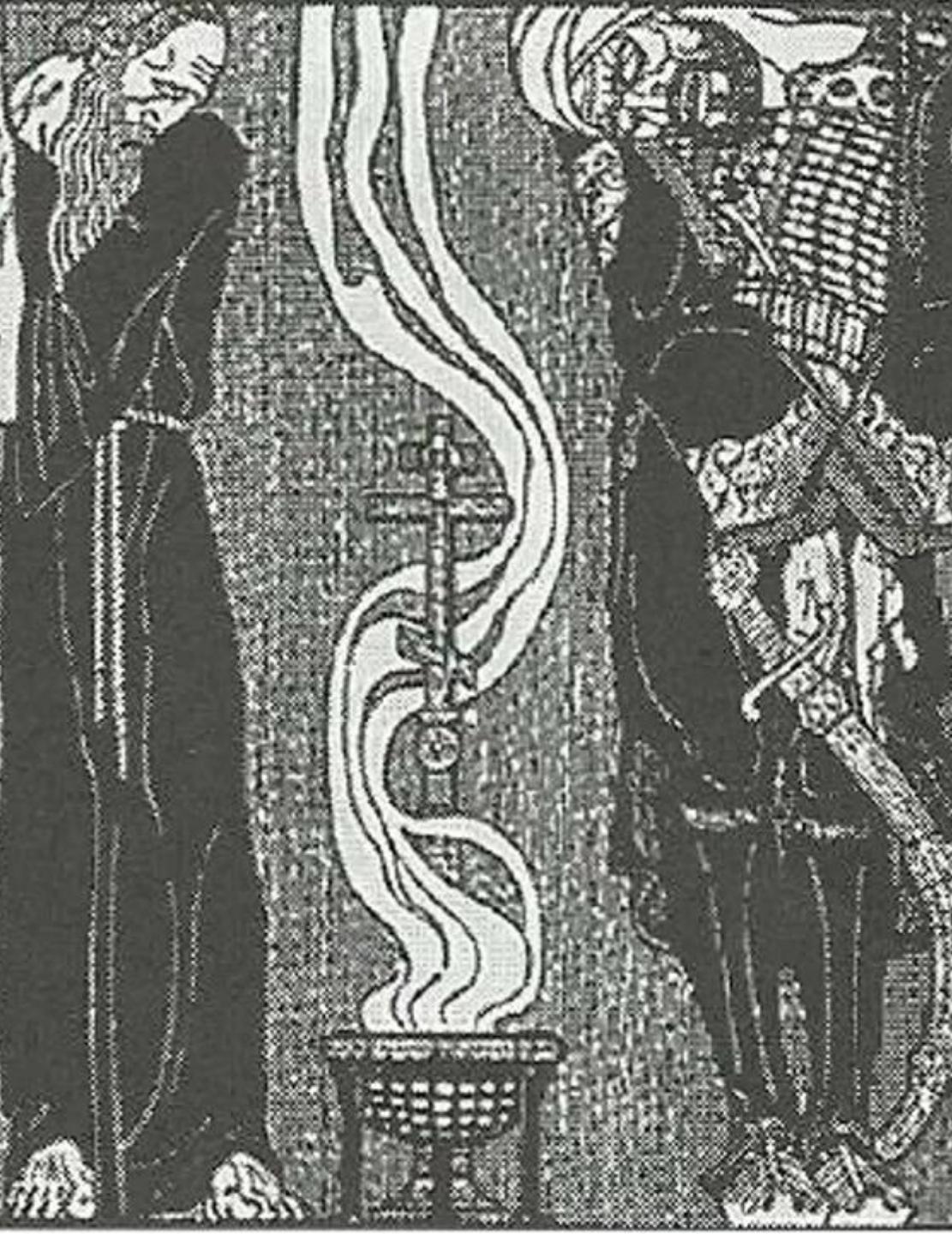
Povežite naslov pjevanja sa simboličnim prikazom Smail-age.

2

Usporedite ovaj prikaz Smail-age s prikazom na početku prvoga pjevanja.

Kob

- aga je prikazan kao obična lutka koja se klanja na najmanji udar noge (simbolička slika pada - kažnjavanje silnika)
- zlo je na kraju pobijedeno

Osuvremenite Mažuranićev epski spjev

- Kreirajte strip pod nazivom *Zločin i kazna Smail-age Čengića* u digitalnome alatu <https://www.pixton.com/>:
 - a) Vaš strip mora imati najmanje tri kadra.
 - b) Vaš strip mora prikazivati barem jedan događaj iz spjeva.
 - c) U stripu prikažite barem jedan značenjski odnos među riječima (sinonimija, antonimija, homonimija).
 - d) Postavite svoj strip u digitalni alat <https://padlet.com/>.
- ideja preuzeta sa: <http://bit.ly/ZlocinikaznaSmailage>

Strip temeljen na epskoj pjesmi *Bitka na Kravskom polju*: <http://bit.ly/primjerstripa>

Procijenite uspješnost izrade stripa

1. Moj strip ima tri kadra (ili više).
2. Moj strip prikazuje jedan događaj iz spjeva (ili više njih).
3. U stripu pokazujem svoje razumijevanje značenjskih odnosa među riječima.
4. Mogu samostalno izraditi strip u digitalnome alatu.
5. Mogu samostalno postaviti izrađeni strip u novi digitalni alat.